

MOMENTUM *nytt*

Medlemsbladet for MOMENTUM - Foreningen for Arm og Benprotesebrukere

ÅRGANG 5
NR. 1 2000

Innhold

Temakveld - "Utseende versus funksjon"	s.4/5
OCH Ortopediverksted AS	s. 6/7
Søkekonferansen "Evaluering og utvikling"	s. 8
Ortopediingeniørstudentene Frøydis og Kristin	s. 8/9/15
Protesenes utvikling i forrige århundre	s. 11/12
Leserne har ordet	s. 9/15
Litt av hvert	s. 13

Kjære Medlem

For MOMENTUM har år 2000 til nå vært travelt. 16. februar var det Temakveld "Utseende versus Funksjon". Responsen var over all forventning. Du kan lese om den på side 4 og 5. Vi vil også i den anledning rette en stor takk til OCH for deres imøtekommenhet både hva gjaldt lån av kantine og velsmakende rundstykker.

MOMENTUMnytt nr. 4/99

Utgiver: MOMENTUM,
Grinistubben 6, 1359 Eiksmarka.
Utkommer 4 ganger årlig.

Redaktør og styremedlem:

Anita Baastad
tlf.: 67 14 79 42
E-post abaastad@online.no

Layout og sats:

Anita Baastad
Trykk: Wisa Grafisk as

Styret:

Leder:

Nils-Odd Tønnevold
tlf.: 22 44 87 97
E-post nils@connectum.no
fax: 22 44 33 19

Nestleder:

Helge Borgevad
tlf.: 32 85 64 26
E-post helge.borgevad@c2i.net

Styremedlem:

Anne Kristin Djuve
tlf.: 32 89 21 81
E-post akdjuve@senswave.com

Styremedlem:

Aud Ranveig Nielsen
tlf.: 32 87 22 58

Styremedlem:

Geir Liang
tlf.: 73 94 22 22
E-post liagdoc@online.no

Styremedlem:

Ole Meyer,
tlf.: 32 82 02 67

Internett:

<http://www.momentum.nu>

Årskontingent:

- Hovedmedlemskap for protesebrukere minimum kr. 150.-
 - Støttemedlemskap for pårørende og fagfolk minimum kr. 100.-
 - Støttemedlemskap bedrift koster minimum kr. 300.-.
- Gaver utover dette beløp mottas med takk!

Annonser:

Vennligst kontakt
Nils-Odd Tønnevold på tlf. 22 44 87 97
eller fax 22 44 33 19 for nærmere informasjon.

Bankforbindelse:

Den norske Bank ASA
Kontonummer: 0530.06.69788

14.-16. februar var MOMENTUM representert på Søkekonferansen "Evaluering og utvikling" som gjaldt Ortopediingeniørutdannelsens fremtid i Norge. Vi håper vår forening kan bibringe til at utdannelsen opprettholdes her hjemme.

Ellers kan vi fortelle at

Lørdag, 25. mars er det Årsmøte og Weekendsamling med Tema :
"Helhetlig rehabilitering av benamputerte" på Kysthospitalet, Stavern

og

Onsdag, 5. april Temakveld: "Helhetlig rehabilitering av armamputerte" i FFOs lokaler i Sandakervn. 99 Oslo.

Vi håper å se mange, mange av dere på disse to møtene. Husk at jo flere vi er, desto sterkere står vi.

Føljetongen "Protesenes Utvikling" avsluttes i dette nummeret. Vi har mottatt positive tilbakemeldinger i løpet av de to årene den har vart og det gleder oss. Noe annet som også gleder oss veldig er skriftlige henvendelser. Siden forrige nummer har vi mottatt fire brev og spalten "Leserne har ordet" er et resultat av disse. Nå ønsker vi et langt liv for spalten, men da må det komme inne brev. Har du noe på hjertet – ris eller ros – kom med det!

Vennlig hilsen

Nils-Odd Tønnevold
Leder

Anita Baastad
Redaktør

ALPS *Easyliner & Easysleeve* fra **erimed**

"Jeg behøver et materiale som er holdbart men allikevel komfortabelt, slik har det vært med min Easyliner og Easysleeve"

Gunnar From, Protese bruker og Idrettsutøver.

*Et utvalg av ALPS produkter som **erimed** lagerfører*

erimed international Box 5028, 141 05 Huddinge,

Tel +46 8- 449 56 50, Fax +46 8- 646 47 67, info@erimed.se

Temakveld

“Utseende versus funksjon”

Kveldens tema “tente” folk. 39 personer, fagfolk og medlemmer deltok på debatten som fant sted i OCH Ortopedis nye lokaler i Jerikoveien på Lindeberg.

OCH stilte sin nye kantine med velsmakende rundstykker og kaffe til vår disposisjon! Noe vi ble svært glade for. Vi fikk selv oppleve at Norges største ortopediteknikk-firma er på brukerens side. Etter matpausen var det omvisning.

Panelet bestod av protesebrukerne Tor Dalsheim og Svein Resell, Per Bjergsrud fra Otto Bock Skandinavia, ortopediingeniør Tore Tommelstad og ortopeditekniker Jan Risnes. Etter at leder i MOMENTUM, Nils-Odd Tønnevold, hadde ønsket velkommen ved å hevde at “alle er opptatt av utseende på en eller annen måte” gikk det livlig for seg.

Per Bjergsrud viste frem proteser fra 1912, 1930 og fra vår tid. Ytterst t.h. ser man en protesekosmetikk som tres utenpå

skjelettet. Kosmetikken kan leveres i 18 fargenyanser. Man kan også kombinere fargene slik at protesen blir morsom å se på. To proteser med et svært naturtro utseende ble sendt rundt.

“Ingen legger merke til at jeg går med protese, lårprotesen ser forbausende ekte ut under et par bukser. Sånn vil jeg ha det, jeg går aldri med shorts. Jeg liker ikke å ha et bein som en pipestilk,” sa **Svein Resell**. **Tor Dalsheim** bor på en fjellgård Gudbrandsdalen i bratt terreng med lange vintre og mye snø. For ham er funksjon viktigst.

Tore Tommelstad og **Jan Risnes** har opplevd mye i løpet av sine mange år i sitt møte med protesebrukere. Tore sier at utseende spiller stor rolle for selvbildet til enkelte. Han refererte til en ung jente som ble amputert gjennom kneet og forlangte å bli amputert på låret for å kunne få en pent utseende protese istedet for å beholde en endebærende kne-ex protese. Tore pekte på at både kne-ex og Symes (gjennom ankelen) amputasjon gir store funksjonelle fordeler. - bl.a. tåler disse stumpene mye mer belastning og bruk enn konvensjonelle amputasjoner på legg og lår. F.eks. kan brukeren komme seg på badet natterstider uten å kle på seg. Ulempen med protesene er at ankel/kneledd blir “klumpete”.

Nils Anders Hellberg fra Asker er leggamputert og har en Reflexfot. Han sa: “Jeg synes den ser “High tech” ut. Det kan være vel så bra. En “lissom-protese” kan aldri se ut som et normalt ben. Først kommer funksjonen. Dernest skal protesen være lett å få på seg.”

Elin Holen kunne ikke være til stede, men via epost har hun bl.a. uttrykt at temaet utseende og funksjon opptar henne veldig. Hun skriver at “funksjonen må være bra, men for meg er det vel så viktig at protesen ser bra ut. Den jeg har nå ser ikke bra ut i det hele tatt. Den er skumgummikledd med strømpe som er så mørk at det blir kjempeskjellig fra mitt vanlige ben, jeg er veldig lys i huden. Jeg ønsker meg en protese som jeg kan vise meg ute med blant folk uten at de merker så mye forskjell på utseende. Slik det er nå, kan jeg ikke fordra å vise protesen fram, og det er dumt, for jeg kunne virkelig tenke meg å kunne gå i korte skjørt, shorts osv..”

Polfareren **Cato Zahl Pedersen** sa bl.a. at “det viktigste er ikke å gjen-skape, som om det er det perfekte. Hver og en må gjøre seg opp en mening om sitt nye verktøy. Det er ikke alle som går med ring i nesen eller andre steder på kroppen...”

Geir Arne Hageland mener at funksjonen er kjernen. "Det er jo lite nyttig med et kosmetisk nydelig bein som ikke kan brukes. Det skal også sies at mitt syn på C-Leg (det er jo det jeg har erfaring med nå), er at jeg synes det er stilig i originalutførelse, dvs, uten kosmetikk. Man virker jo litt mer Hi-Tec på den måten!

Jeg kan jo selvsagt skjønne de som ikke liker at buksa flager om stålrorene på leggen. Det er for såvidt unaturlig med pipestilker til legger. Samtidig så er faktisk beinet unaturlig, og jeg har ikke noe i mot at det synes - uten at man trenger å legge vekt på det...! Kosmetikken dreier seg for min del om beskyttelse av klær. Og nå synes jeg at jeg har tøffe bein!"

Erik Ax, leder av Landsforeningen for Amputerte, stilte sporty opp og demonstrerte sitt nye ben som er skrudd fast i en titanskruer som er operert inn i lårbeinet. Ved hjelp av en umbraconøkkel, som han har i den ene sokken, kan han skru benet av og på etter behag. Han kan til og med vri protesen trill rundt. Se selv.

Erik har fått et nytt liv! Det er slutt på gnagsår. Det er lett å få på protesen. Han har fått mye større kontroll over lårmuskelaturen. Han kan med letthet bevege proteseleggen sidelengs - og best av alt - han kan igjen nyte "godstolen". Det gjør ikke vondt å sitte lenger. Det være seg på en hard krakk eller i en polstret stol.

Det var i mars 1999 han tok den første av to nødvendige operasjoner. Han måtte vente helt til september før skruen ble satt på plass. Og rett oppunder jul i fjor fikk han benet. Han må enda vente en stund før han kan belaste benet fullt ut.

På spørsmål om han underveis hadde vært bekymret svarte han **"NEI"**. Han har ikke angret en dag, men medgir at det har vært en lang prosess og det er en av ulempene ved metoden. Behandlingen er tidkrevende da den krever to operasjoner. Trening kan tidligst skje 4-6 uker etter den andre operasjonen er gjennomført og protesen kan ikke belastes fullt ut før det er gått et halvt år.

Takk for at du kom, Erik.

Terje Eintveit t.v., Tor Dalsheim og Svein Resell t.h. er representative for den gode stemningen på Temakvelden.

*Moritz Traugoth Gallus,
1820-98
Grunnlegger av Oslo
Bandasje- og
Proteseverksted i
1847*

OCH ortopedi AS

*Resultatet av en fusjon mellom Ortopedisk
Centralverksted Helsemateriell og Oslo
Bandasje- og Proteseverksted i 1993*

*Carl Brose, 1831-1903
Grunnlegger av
Ortopedisk
Centralverksted i 1861*

Nylig flyttet OCH Ortopedi AS sitt hovedkontor inn i nyinnredede lokaler på Lindeberg i Oslo. Vi ble invitert på omvisning ifm. med at temakvelden 16. februar om "Utseende vs. Funksjon" ble avholdt der.

Fakta om OCH:

- OCH ortopedi er Norges største leverandør av spesialtilpassede Ortopediske hjelpemidler med totalt 80 ansatte, hvorav 30 er ortopediingeniører
- 41 ansatte i Oslo
- 14 ansatte i Fredrikstad
- 14 ansatte i Lillehammer
- 5 ansatte i Skien
- 6 ansatte i Ålesund

Protesebruker Erling Torsteinson får tilpasset C-leg lårprotese, denne fantastiske nyvinningen med elektronisk styrt kneledd og hydraulisk stå- og svingfaste styring. Kneleddet tillater ulike ganghastighet. Gange i utforbakker, motbakker og trapper er blitt lettere overkommelig gjøres lettere.

Ortopediingeniør Anne-Lise Härter og Erling Torsteinson jobber bra sammen.

OCH er stolt av sine aner, men lever ikke i fortiden. De lever alle i nuet og følger med på det som skjer i bransjen. Når nye og interessante ting dukker opp, blir disse systematisk prøvet ut.

I MOMENTUMnytt nr. 4 1999 sto det to reportasjer. Den ene omhandlet Geir Arne Hageland og hans historie "Før og etter C-leg", mens den andre "Nå går også Tor i bratte bakker".

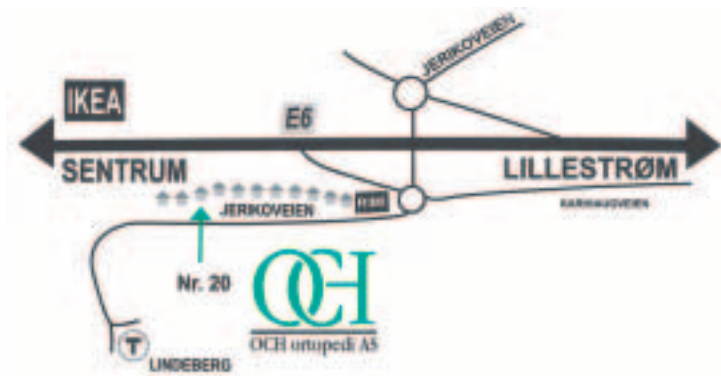
Det er OCH som tilpasset protesene til Geir Arne og utviklet "Offroad-protesen" sammen med Tor Dalsheim. OCHs arbeidsmåte baseres på teamarbeid hvor brukeren står i fokus med legespesialist, ortopediingeniør og fysioterapeut rundt seg.

OCH er levende opptatt av å bidra til at personer med permanente og varige skader, det være seg medfødte eller påførte senere i livet, skal få en optimal hverdag og fritid.

Her testes samarbeidet ut i Gangbanen.

Faglig leder Tore Tommelstad i arbeid med en protesebruker.

Som en liten pussighet medtas en kvittering undertegnet av Moritz Gallus i 1921.

I dette kjempeverkstedet arbeider fagfolk for å gjøre hverdagslivet til brukere av proteser, ortoser, korsetter, fotsenger, ortopediske skotøy og Sits lettere. Sistnevnte er spesialtilpassede seter/rygger til rullestoler, arbeidsstoler og toalettstoler.

Som bruker av proteser bender det ofte at rullestol blir tilholdsstedet. Da er det godt å vite at trykksår kan unngås ved hjelp av spesialkonstruert rygg og sete.

Sanner Hotel, Hadeland 14. - 16. februar 2000

Søkekonferansen

“EVALUERING OG UTVIKLING”

Ortopediingeniørutdannelsen i Norge under kritisk lys - hvordan finne en balansegang mellom akademisk utdanning, evne til å kommunisere og praktisk problemløsning?

14-16. februar var 48 personer, alle berørt av faget ortopediteknikk som behandler eller bruker, samlet på Sanner Hotel på Hadeland for å evaluere ortopediingeniørstudiet ved Høgskolen i Oslo og meisle ut en fornuftig vei fremover. Foredragsholdere fra inn- og utland bidro med sitt syn på saken og det ble arbeidet iherdig i grupper. Grunnlaget for konferansen var evalueringsrapporten **“Ortopediingeniørutdannelsens muligheter og utfordringer”** utarbeidet av et tverrfaglig team fra Norge og Sverige. Noen smakebiter fra samlingen følger.

Universitetslektor **Elaine Figgins** fra National Centre for Prosthetics and Orthotics, University of Strathclyde i Glasgow fremhevet under sitt innlegg at utdannelsen har gått fra håndverk til

akademisk utdanning sett i internasjonalt perspektiv. Hun påpekte at akademisk læring omfatter kunnskap, ferdigheter og forståelse, og at forståelse best oppnås når man får praktisere den teoretiske kunnskap. “Det man hører glemmes, det man ser huskes og det man gjør forstås”, konkluderte hun og understreket behovet for kritisk tenkning og livslang læring.

Diplomingeniør **Gerald Haslinger** fra Otto Bock i Wien mente at pasienten og dennes behov må være utgangspunktet for den kliniske praksis. Gjennom eksempler viste han hvordan fremtidens proteser vil inneholde mer avansert elektronikk enn i dag.

Rådgiver **Erling Petter Bøckmann** fra Rikstrygdeverket startet sitt innlegg med å spørre om vi har noe å lære av historien, hvilke holdninger og fallgruber vi bør styre unna. Faget selv har lenge motarbeidet forandringer og fremskritt, og dette må endres. Han forklarte dernest hvorfor han gikk inn for å beholde en to-årig turnusordning for å fullføre utdannelsen etter tre år på skolebenken, men synes denne turnustiden med fordel kunne målstyres bedre.

Fra brukerens ståsted minnet **Erik Ax**, leder for Landsforeningen for Amputerte, om at det rent faglig er viktig at kandidatene får en solid teoretisk forankring og praktisk opplæring i de forskjellige typer proteser, men at det menneskelige aspektet er like viktig. Gjensidig tillit er avgjørende og det ble poengtert at innsikt i brukerens utgangspunkt er like viktig som å oppmuntre brukeren til å oppnå sine ambisjoner. Som mennesker flest er protesebrukere forskjellige mennesketyper og rehabiliteringsprosessen har to sider, en mental og en fysisk. Å takle personer som har fått en vesentlig og permanent skade krever psykologiske kunnskaper og ekte medmenneskelighet av ortopediingeniøren. Erik Ax synliggjorde dette ved eksempler.

Takk skal du ha Erik.

Konferansen gav en grundig innføring i hvordan ortopediingeniørutdanningen og yrket har utviklet seg, hva situasjonen er i dag, hvilke utfordringer man står foran og hvordan utdannelsen bør omstruktureres for å overleve og videreutvikle seg for å kunne møte fremtidens behov.

Ortopediingeniørstudentene Frøydis og Kristin

Møt disse to studentene som uteksamineres nå til våren. De har “Ståpåvilje” og riktig holdning både til faget og brukerne. MOMENTUM stilte dem noen spørsmål og her er resultatet.

Frøydis Jenssen
22 år
Bosted Oslo

Kristin Aasen
23 år
Bosted Oslo

“Hvorfor valgte dere dette faget?”

Frøydis: “Det skyldes tilfeldighet for min del. Jeg visste ikke noe om faget i det hele tatt, men så leste jeg om det i Studieplanen. Jeg lurte på hva en ortopediingeniør var. Og så ble det en tur på Shopies Minde og dermed var det gjort”.

Kristin: “Jeg fikk møte flere ortopediingeniører da jeg var barn. Det de holdt på

med så så spennende ut at jeg bestemte meg allerede på ungdomsskolen for at det skulle jeg bli”.

“Svarer faget til forventningene?”

Kristin: “Jeg synes det er kjempegøy. Jeg hadde ingen spesielle forventninger for jeg begynte, men jeg liker det og er glad for at jeg skal bli ortopediingeniør.”

Frøydis: “Det er moro å holde på med. Jeg hadde heller ingen spesielle forventninger da jeg begynte.”

Leserne har ordet

Bäste medlemmer och styrelse av MOMENTUM!

Jag har följt er utveckling av föreningen MOMENTUM och jag vill med detta brev gratulera er till den utomordentligt trevliga tidskriften MOMENTUMnytt och för alla de initiativ ni tar för de amputerade i Norge. Ni gör ett fantastiskt bra arbete och betydelsen av detta kan inte nog understrykas. Det är väldigt viktig med denna typ av organisation för att kunna driva viktiga frågor gentemot politiker och samhälle. Vi ortopediingenjörer, som ofta står väldigt svaga när det gäller att driva dessa frågor, anser detta vara mycket viktig.

Liknade utveckling som MOMENTUM har haft, har även Koalitionen för Amputerade i Sverige

haft. De har idag över 400 medlemmer med huvudkontor i Helsingborg. Som förebild för våra relativt små föreningar har vi naturligvis Coalition of Amputees i USA som idag är en oerhört stark förening. Även Blestma i Storbritannien har genom åren visat hur viktigt det er att organisera sig i interesse-föreningar. Man hade t o m representanter i the House of Lords.

Ni er en oerhört viktig kugge i att förändra och förbättra livskvaliteten för amputerade!
Med önskningar om ett riktigt Gott Nytt År och Millennium ser vi fram emot ett spännande år 2000.

Många hälsningar
SKANDINAVISKA
ORTOPEDTEKNISKA
LABORATORIET
Ortopediingenjör Bengt Söderberg

Til MOMENTUM

Takk for tilbudet om medlemskap hos dere. Jeg takker under sterk tvil da Dere virker til å være noen sporty sprekinger, uten problemer med handikappet tilknyttet protese-bruk og lignende. Jeg har lagt bak meg en lang "sykehistorie" med utallige operasjoner og amputasjoner og sliter fortsatt med å få tilpasset en protese jeg kan gå med uten uutholdelige smerter og uten å bruke krykker. Jeg fant likevel så mye interessant lesestoff i medlemsbladet Deres, så derfor vil jeg gjerne bli medlem.

Med vennlig ilsen
V.H.

Fortsetter s. 15

"Hvordan takler dere arbeidspresset?"

Kristin: "Det går utover venner og familie. Man bruker masse tid på studiet i form av lesing, oppgaveskrivning og eksamener."

Frøydís: "Det er bedre nå enn det var første året. Da var arbeidspresset enormt".

"Var overgangen fra vanlig skole til Høgskole stor? Ble den et sjokk?"

Frøydís: "Det gjorde det. Det var det første året vi hadde timefastlagt undervisning - MASSE -".

"Gitt det dere nå vet - hadde dere valgt denne utdannelsen i dag?"

Frøydís: "Jeg hadde sikkert tenkt meg nøyere om hvis jeg hadde visst at det var såååå mye å gjøre og så mange komplikasjoner underveis for oss. Kanskje jeg hadde søkt opptak i Skottland".

Kristin: "Ja! Jeg ville bli ortopediingenjör. Det er fint å kunne være med på å prøve og endre forholdene slik at det kan bli bedre for de norske studentene som kommer etter oss."

"Har dere gjort dere opp noen tanker

om fagets fremtid?"

Kristin: "Jeg er redd for at den skal bli veldig teknisk styrt. Det at maskiner skal overta måltaking f.eks.. Men kan det komme brukerne til gode så skal vi ønske det velkommen også."

"Tar dere skjebnene dere møter med hjem?"

Kristin: "Jeg gjør nok det. Det er ikke til å unngå at man etter skoletid tenker på de menneskene vi møter i klinikk-situasjonen. Erfaringene må fordøyes. Man ser ikke alltid

Fortsetter på s.15

PROTESEUTVIKLINGEN I FORRIGE ÅRHUNDRE - OG BARNDOM I CHRISTIANIA

GENERELL INFORMASJON

Over flere nummer har vi fulgt den teknologiske utviklingen av proteser fra den første, elementære protesen man kjenner til så dagens lys før Kristi fødsel, til dagens lette og energilagrende superproteser. I dette nummer ser vi spesielt på proteseføtter og tar for oss hovedtrekk fra forrige århundre.

Overgangen fra helt stiv fot til bøyelig ankelledd kom i århundrets første halvdel. På denne tiden var føttene stort sett laget av tre og gummi, med eller uten en eller annen form for ankelledd. I 1984 kom revolusjonen - Flex Foot!

Til høyre vises et utdrag fra en brosjyre fra protesemaker C. Brose som tilpasset proteser i Oslo rundt århundreskiftet. Dette viser tydelig at man her hjemme ikke lå langt etter det som skjedde ute i den store verden.

C. BROSE * CHRISTIANIA

Nyt for kunstige Ben.

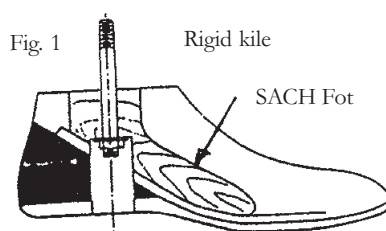
Paa alle i Katalogen forekommende Modeller kan anbringes Filtfod som hosstaaende Tegning viser. Dette fordyrer Benet med ca. Kr. 15.00, giver en let, behagelig og lydløs Gang, og er betydelig lettere enn de almindelige Fodkonstruktioner.

Foden bestaar af 3 Dele, nemlig: Ankelstykket, Fodbladet og Taastykket, som alle er forbundne med hinanden ved led, som er selvfjærende. Ved Ben av billigere Kvalitet har foden kun to Dele, nemlig Fodblad og Taastykket. Ankelstykket dannes her ved Forlængelse av Lægkapslen.

Fødderne er arbeidet av Træ overtrukne med Celluloid for Fugtighedens Skyld. Fødderne kan også leveres af Gummi, men er saadanne meget tungere, mindre holdbare og kostbarere.

FOTPROTESER

En oversikt over noen av dagens ankel/fotproteser.

Hælen på foten over består av en fast kile i gummi som kan leveres i myk, middels og hard. Den ble utviklet på 50-tallet.

Ankelbevegelse oppstår når hælen belastes under gange. Får ikke hælen tilstrekkelig trykk, presses den ikke sammen og resultatet blir en haltende og relativt energikrevende gange. Foten egner seg derfor best for korttidsbruk, f.eks. som midlertidig protese. Tilårskomne protesebrukere som går med en subbende gange og ikke løfter foten helt og legger særlig trykk på den, kan ha glede av foten fordi den er svært lett.

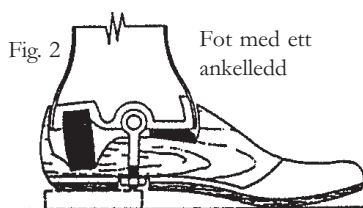

Fig. 2 - To gummistøtfangere sørger for ankelbevegelsen i denne enkeltleddete foten. Gummistøtfangerne kan endres slik at nødvendig bevegelse oppnås. Foten tar primært sikte på å øke knestabiliteten ved gange og har den egenskap at desto fortere hele fotsålen kommer i kontakt med underlaget, desto mer stabil blir protesen. Dette gjør den spesielt egnet for lår- og hofteprotesebrukere som aktivt må kontrollere protesen fra det øyeblikk hælen treffer underlaget til steget er gjennomført for å unngå at kneleddet knekker sammen ufrivillig. Et annet pluss ved foten er jo fortere brukeren går, desto mindre relativ energi forbrukes.

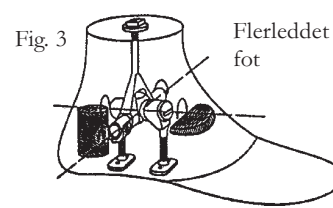
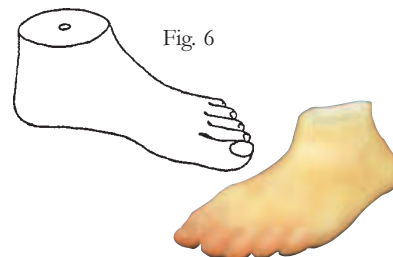
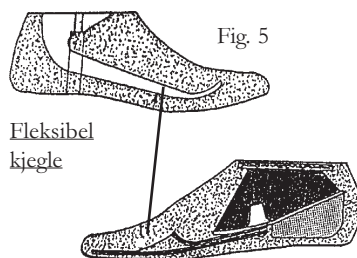
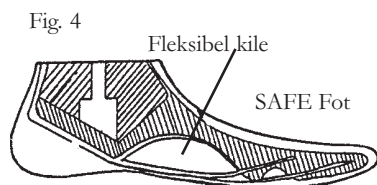

Fig. 3 - Denne foten har tre ankelledd og tilpasser seg fint i ulendt terreng. For aktive brukere som beveger seg mye i terreng i forbindelse med turgang, golf, jakt, fiske osv. kan det være noe å vurdere. Enkelte mener at brukerens hud og protesen blir mindre utsatt for slitasje med en slik fot. Den veier imidlertid mer enn en enkeltleddet fot og krever mer vedlikehold.

Fig. 4 - SAFE Fot er fra slutten av 70-tallet og har de samme egenskaper som SACH-foten, men sålen kan i tillegg tilpasse seg ulendt terreng p.g.a. den fleksible kilen. Noe som gjør det lettere for

protesebrukeren å gå. Foten tillater også stor økning av ganghastighet uten at det går utover knestabiliteten.

Fig. -5 To typer "dynamiske føtter. De fleste av disse føttene er i stand til å absorbere energien inn i den fleksible kjeglen ved belastning for så å returnere

til utgangspunktet for å gi ny energi til å fullføre skrittet. De kalles da også energilagrende føtter og var opprinnelig tenkt for sportsatleter. Men også mindre aktive protesebrukere har stor glede av dem i sin hverdag da de veier lite. I tillegg reduserer de det trykket andre hæltyper kan gi som utgjør en fare for hudsår hos

protesebrukere med dårlig blodsirkulasjon.

Fig. - 6 I senere tid har også utseendet på føttene blitt bedre. Nå er det vanlig at proteseføttene har tær. Den nederste er ikledd LINVGSKIN for å oppnå optimalt naturlig utseende.

- OG UNGDOM UTENFOR NORGE

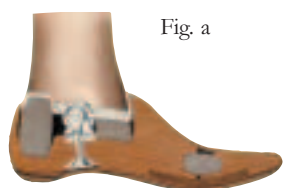

Fig. a

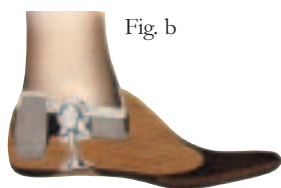

Fig. b

Hanger foten

Etter år med utprøving av hvor meget et ankelledd kunne tåle av belastning, ble Hangers "Roller-Bearing Ankle Joint" lansert på 30/40-tallet. Det besto av et lukket og selvsmørende kulelayersystem som innebar ihvertfall 2 store fordeler for brukeren. Hans gange ble mykere og mer naturtro og han slapp å bruke tid på vedlikehold, så som å dra inn på verksted for smøring.

Ankelleddet kunne også tilpasses gummi-føtter (fig. b). Men da ville foten bli tyngre. For de brukerne som tålte denne "mertyngden" ble gummifot med Hanger ankelledd ansett som den ideelle løsning. Hangerfotens konstruksjon ble også ansett for å være det nærmeste man kunne komme en naturlig fot.

Flex Foot gangsyklus

Bildene over viser kjernen i Flex Foot gjennom normal gangsyklus. Foten består av to stykker spesialutviklet karbonfiber som gjennom det spenn som oppstår når hælen treffer bakken under normal gange lagrer energi som senere returneres

i form av økt spenst. Prinsippet er at foten er laget slik at karbonfiberen alltid vil tilbake til sin utgangsstilling og gjennom dette lagrer og returnerer energi. Karbonfibermaterialet er slitesterkt og veldig lett. Enkelt og genialt!

Produkt- nytt

ICEFLEX OVERTREKKSSTRØMPE

Det islandske firmaet Össur har utviklet en ny overtrekksstrømpe som sørger for at vakuum opprettholdes i leggproteser. ICEFLEX har slitestyrkegaranti og er tilgjengelig gjennom Pi Medical. Markedet har lenge etterspurt dette. ICEFLEX er en overtrekksstrømpe som er laget av samme type silikon som ICEROSS-hylsene og med et utvendig material av typen Wearforce Dupont. Kombinasjonen av disse to avanserte materialene gir ICEFLEX fremragende egenskaper mht. slitestyrke og funksjon. Ifølge Pi Medical lagerføres ICEFLEX i beige og den finnes i fem forskjellige størrelser. Ytterligere informasjon fås ved henvendelse til Göran Garbergs I Pi Medical, tlf 0046 18 15 21 15 eller email gg@pimedical.se

To protesebrukere på 1600-tallet

Peter
Stuyvesant
(1610-1672)

Var en dyktig, men despotisk hollandsk guvernør som mistet et ben i et angrep på øya St. Martin. Dette forhindret ikke hans videre politiske karriere.

Med treben styrte han Hollandsk Vest Indisk Koloni med jernhånd. Selv om han ordnet opp med grensekonflikter og fremmet økonomisk vekst, hatet nykolonistene han. De krevet lokalt selvstyre og da engelskmennene ankom med flåten sin i 1664 nektet innbyggerne å forsvare New Netherland. De foretrakk å bli styrt av engelskmennene og tok navnet New York.

Peter reiste for en kort stund tilbake til Holland, men slo seg så ned i New York hvor han dyrket fram en farm. St. Marks Church ble reist på den og Peter er begravet der.

Husker du slageren
*'Take me back to Constantinople!
No, you can't go back to
Constantinople.
Now it's Istanbul, not Constantinople.
Even old New York was once called
Amsterdam.
Why they changed it I can't say.
Maybe they liked it better that way?'*

Nå vet du hvorfor.

Henri Tonty
(ca. 1650-1704)

Italiensk oppdagelsesreisende og den berømte forskeren Rene- Robert La Salles kompanjong.

Henri utforsket den øvre del av Mississippielven. Han ble kalt "Jernhånden" på grunn av sin kunstige hånd. Sin ekte hånd hadde han mistet i et slag mens han var i fransk militærtjeneste som ung mann. Tap av hånden stoppet imidlertid ikke hans karriere. - Og hvilken karriere!

Han ble oppdagelsesreisende, kolonist og kommandant på Fort Saint Louis (idag Illinois) frem til år 1700. Da ble han administrator av Louisiana kolonien. Venn med indianerne ble han også. De beundret han og trodde at han hadde magiske evner.

Det virket som han hadde en engel til å passe på seg. Kompanjongen hans, La Salle, var mindre heldig. Han ble faktisk drept av sitt eget mannskap i et forsøk på å skaffe hjelp til seg selv og resten av den opprinnelige ekspedisjonen som "gikk seg vill" på tilbakekomsten fra Europa.

Henri var et ypperlig forbilde for sin samtid.

Verdenssensasjon!

Surfer du deg frem til "Amputation on line", adresse <http://www.amputee-online.com/amputation/> kan du lese om den 33 år gamle mannen som i løpet av 17 timer fikk påsydd to underarmer. Sine egne hadde han mistet på grunn av en hjemmelaget rakett som eksploderte i hendene hans.

Den første håndtransplantasjonen fant sted i 1998 på australieren Clint Hallam. Han forteller at den transplanterte hånden ikke har samme følsomhet og fingerferdighet som den originale hånden hans.

14.01.2000

Etter 17 timer har denne mannen to armer!

ORTOPEDITEKNISKE VERKSTEDER I NORGE

Det finnes 22 steder i landet vårt hvor du kan få laget proteser og få dem reparert.

Vi har laget en oversikt over hvem de er og hvor du finner dem:

OCH Ortopedi AS

Jerikovn. 20
1067 Oslo
Tel: 23 28 82 00

OCH - Ortopedi AS

Hans Jacob Nilsensgt. 7
1601 Fredrikstad
Tel: 69 31 74 52

OCH - Ortopedi AS

Storgaten 117
2600 Lillehammer
Tel: 61 25 93 55

OCH - Ortopedi AS

Moflata Sykehjem
3704 Skien
Tel: 35 52 99 00

OCH - Ortopedi AS

Sundgata 12
6003 Ålesund
Tel: 70 10 06 70

Ortopediteknikk AS

Ryensvingen 6
0680 Oslo
Tel: 22 19 13 20

Ortopediteknikk AS

Sentralsykehuset i Rogaland
4003 Stavanger
Tel: 51 53 41 11

Ortopediteknikk AS

Sandnes Sjukehus
4003 Sandnes
Tel: 51 66 44 83

Ortopediteknikk AS

Kilen 15 B
3117 Tønsberg
Tel: 33 31 90 10

Ortopediteknikk AS

6856 Sogndal
Tel: 57 67 28 65

Ortopediteknikk AS

Nordland Sentralsykehus
8002 Bodø
Tel: 75 50 49 50

Ortopedi Service AS

St. Olavsgate 6
4005 Stavanger
Tel: 51 56 12 70

Norsk Ortopediforum

Løkketangen 12B
1300 Sandvika
Tel: 67 56 42 01

Ortopedi Service AS

Postboks 1038 Lundsiden
4602 Kristiansand
Tel: 38 09 24 40

Ø.S.T.O. AS

Gartnerveien 10
2312 Ottestad
Tel: 62 57 39 00

Nord-Norges Ort. Verksted AS

Mellomveien 23
9000 Tromsø
Tel: 77 60 08 10

Buskerud Teknisk Ortopedi

Vinkelvegen 2
3027 Drammen
Tel: 32 82 55 00

Drammen Ort. Institutt

Vinjesgate 10
3000 Drammen
Tel: 32 83 04 15

Norsk Teknisk Ortopedi AS

Postboks 10
2312 Ottestad
Tel: 62 57 67 00

Sophies Minde Ort. Senter

Trondheimsveien 132
0570 Oslo
Tel: 22 04 53 60

Trøndelag Ort. Verksted

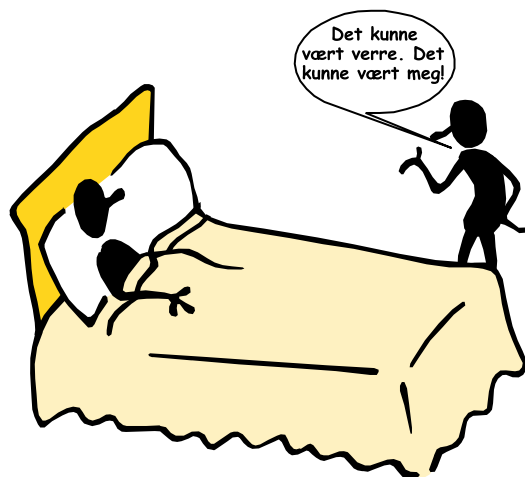
Regionsykehuset
7006 Trondheim
Tel: 73 99 88 31

Drevelin AS

Møllendalsvn. 1
5009 Bergen
Tel: 55 29 93 23

Atterås Ortopediteknikk as

Fjøsangerveien 215
5073 Bergen
Tel: 55 27 11 00

Porto

VELKOMMEN!

"VI GIKK OSS OVER SJØ OG LAND - DER MØTTE VI EN GAMMEL MANN..."

"VI HØRER
HJEMME

I
STREKKE
SEG
LAND

I
HOPPE-
LAND

I
BALLSPILL-
LAND"

Medlemskap i MOMENTUM kan være nøkkelen til informasjon, inspirasjon og muntrasjon!

Vi ønsker arm- og benamputerte, venner, pårørende, ortopediingeniører, teknikere, fysio- og ergoterapeuter, medisinsk fagpersonell og leverandører hjertelig velkommen i MOMENTUM for å fremme saker av alles interesse.

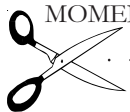
Hovedmedlemskap koster minimum
Støttemedlemskap koster minimum
Bedriftsmedlemsskap koster minimum

kr. 150.- pr. år.
kr. 100.- pr. år.
kr. 300.- pr. år.

Beløp utover
dette mottas
med takk!

Vennligst klipp ut denne slippen og legg den i posten til:
MOMENTUM, Grinistubben 6, 1343 Eiksmarka
Eller send den per fax 22 44 33 19.

MOMENTUM respekterer taushetsplikten nedfelt i «lov om personregistre» m. m..

Vennligst kryss av det som passer.

_____ Ja, jeg ønsker å bli medlem i MOMENTUM, Foreningen for Arm- og Benprotesebrukere

Navn:

Adresse:

Postnr. og poststed:

Tlf.: Mobil: Fax:

Fødselsår:

Dato og signatur:

Medlemstype (vennligst sett kryss):

Hovedmedlemskap (for arm- og benprotesebrukere) _____
Støttemedlemskap (for venner, pårørende og fagpersonell) _____
Bedriftsmedlemskap (for verksteder og leverandører) _____

Fortsettelse fra s. 9 «Frødis og Kristin»

der og da hva brukeren er best tjent med. Jeg har stor respekt for brukerne av våre system". Frødis: "Det er vanskelig å la være. Det gjør inntrykk å møte mennesker som er bundet til rullestol og er avhengig av mennesker rundt seg for å takle hverdagslige situasjoner".

"Er det noe ved faget dere vil fremheve?"

Kristin: "Ja, det er unikt. Det å få ha så mye menneskebehandling i utdanningen og kunne kombinere teori og praksis i så stor

grad er flott, men fremdeles er forholdene her gale da."

Frødis: "Jeg er helt enig."

"Studentmiljøet? Dere er så få. Er dere som en søskenflokk?"

Kristin: "Kanskje ikke så mye i forhold til forrige kull som var veldig mye sammen på fritiden også. Men vi er veldig gode venner. De fleste av oss er fra østlandet og har familie og venner her. Det blir ikke så mye fellesprat utenom studiet. Men jeg vil påstå at tonen oss

imellom er veldig god når vi er på skolen. Vi samarbeider og prøver å løse oppgaver".

"Har dere noen bemerkninger til utvalgets konklusjon?"

Kristin: "Det vil gjøre det teorirettet og fjerne mye praksis på verkstedet som ikke er pasientrelatert. Vi vil ha mer klinikkarbeid, ikke nødvendigvis redusere praksisarbeidet på verkstedet. Men vi må, forstår vi, inngå et kompromiss her."

Anita Baastad

Til MOMENTUM

Først vil jeg få ønske Godt Nytt År! Dernest vil jeg få takke for sist og for et hyggelig julebord, hvor jeg traff mange hyggelige mennesker.

Jeg er støttemedlem i foreningen og grunnen til at jeg skriver er at jeg faktisk er blitt "støttet" av MOMENTUM. Jeg har nemlig et problem. For andre, bl.a. min lege, er problemet lite. For meg smertefullt. Etter en bilulykke, hvor bl. a. helen min ble knust, har jeg hatt smerter når jeg går. Dette fortalte jeg til et par medlemmer. Protesebrukere vet selvsagt om trykksmerter. Jeg fikk råd og veiledning, ja til og med med "prøvelapper". Noe som for meg ser ut som skumplast som jeg kunne legge i skoen under helen. Simsalabim! Smertene er

borte. Dette skal jeg selvsagt ta opp med min lege, men jeg vil takke MOMENTUM for hjelpen. Jeg vil samtidig gi en rose til redaktøren av medlemsavisen. Den inneholder mye interessant stoff. Jeg forstår meg ikke på hydrauliske knær, men har stor respekt for mennesker som ikke gir opp. Jeg fant også artiklene om protesenes historie interessante.

Lykke til videre.
Hilsen Siss

Kjære MOMENTUM

Takk for et meget interessant møte med MOMENTUM forrige onsdag. Jeg synes dere har fått til et bra opplegg med regelmessige møter med temaer som i aller høyeste grad er viktig.

Jeg tillater meg å komme med noen kommentarer ang. proteser og deres utforming. Det er helt tydelig at der kan være behov for en kursing/videreutdanning innenfor lårprotese-hylser. Jeg mener selv å trenge dette, så

det høres interessant ut at en interesseorganisasjon som MOMENTUM engasjerer seg og forsøker å påvirke ortopediingeniørfaget i positiv retning. Etter møtet satt jeg igjen med en følelse av at temaet om funksjon og utseende kanskje ble litt for lett tatt på av fagpersoner? Jeg føler at det kom for lite argumenter ang. fordeler og ulemper med forskjellige typer kosmetikkmaterialer.

Jeg er enig i at leverandørene bør ta seg sammen og jobbe med denne problematikken. Det er ikke alltid slik at brukeren velger/avgjør hvilke komponenter som anvendes. Dette avhenger i stor grad av ortopediingeniørens viten og vilje til å fortelle om mulige alternativer - på godt og vondt. Alle slike valg bør tas av ingeniøren og brukeren i fellesskap.

Ser fram til flere slike debattmøter.
Med vennlig hilsen
Ortopediingeniør Robert Fuglø

**Her oppfordrer
vi alle leserne til å sende
inn egne innlegg**

Kilder vedr. Proteseutviklingen i forrige århundre

"A Manual for Below-Knee (Trans-Tibial) Amputees" av:

Alvin L. Mulienburg, C.P.O., A. Bennett Wilson Jr

"Solvilur Ambulando" - Katalog J.E. Hanger & Co., LTD, Roehampton, London, S.W.15

"C. BROSE - CHRISTIANIA" - Special-Katalog

Total ConceptTM

- med enkel justering av hælhøyden

Endelig en fot med ENKEL justering av hælhøyden!

Enkel justering av hælhøyde uten verktøy

Brukeren stiller selv inn ønsket hælhøyde for å passe til sko med forskjellig hælhøyde ved å trykke på en knapp.

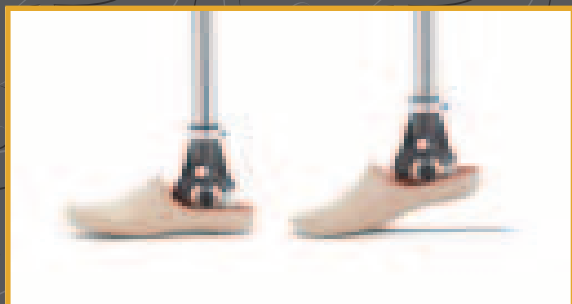
Dynamisk og energilagrende

Total Concept er en dynamisk og energilagrende fot til bruk i hverdagen for personer som veier inntil 80 kg (testet iht. ISO 10328 for A80).

Tilpasses individuelt

Foten tilpasses individuelt av ortopediingeniør ved hjelp av separate, støtdempende gummielementer for hæl og tå.

Pi Medical har Total Concept i to utgaver; Model 8000 Dame og Model 8001 Unisex i størrelse 22 - 26.

*Kontakt din ortopediingeniør eller
Gøran Garbergs, Pi Medical, for
ytterligere informasjon!*

 Pi Medical

Box 67, S-751 03 UPPSALA

Tel + 46 18 15 21 15. Fax +46 18 13 06 09 email: fm@pimedical.se